

ИНФОРМАЦИОННАТА ГРАМОТНОСТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР  
ЗА ЕФЕКТИВНО ОБУЧЕНИЕ

Татяна Шопова

**Теоретична рамка**

В съвременните условия на внедряване на информационно-комуникационните технологии (ИКТ) в живота и работата на човека се очертава нова ситуация, която го поставя пред други, различни от традиционните разбирания, приоритети, изправя го пред нови творчески задачи и отговорности, изискващи от него не механично и стереотипно, а комбинативно и иновативно мислене. В документите на ЮНЕСКО (UNESCO, 2003) се подчертава, че „развитието на „човешкия капитал“, включвайки откритото, интегрирано и междукulturно образование, съчетано с обучението на умения в областта на ИКТ” има решаващо значение за информационното общество (р. 19).

Интерактивните технологии обуславят появата на нова образователна платформа и изменят модела на обучение. Особено значение в тази насока има развитието на Интернет, която променя стила на живот на цялото общество, поставя нови изисквания пред хората. Няма съмнение, че Интернет и възникналите в онлайн пространството нови медии, базирани на интерактивност и индивидуализация на съдържанието, с предоставяне на свободен избор и лесен достъп до всевъзможни услуги и мултимедийни платформи, могат да бъдат отличен източник за обучение и самообучение, за повишаване на интелектуално-творческия потенциал на всеки човек. Чрез въвеждането на различни софтуерни продукти се разшири полето на онлайн услугите и особено на тези, свързани със съхраняване и организиране на големи количества информация. Към тях се отнасят популярните сайтове, предоставящи онлайн фотогалерии, различни справочни услуги – енциклопедии, речници, карти, атласи и пр. Появата на Web 2.0 технологии увеличи мащаба и динамиката на събиране и управление на данните, позволявайки на потребителите да участват активно в създаването, споделянето и комбинирането на съдържание и знания, да разширяват сътрудничеството помежду си в различни уеб сайтове. Превръщането на Интернет в световно хранилище на информация и едновременно с това в средство за хоризонтална (нейерархична) комуникация открива нови хоризонти за търсене, запазване, създаване и разпространение на голямо изобилие от информация или комуникационни продукти и електронни инструменти.

Преминаването към икономика и общество, базирани на знанието, постави нови предизвикателства и пред самия Европейски съюз в областта на образователната политика. Започна да се говори за „научаване как да се учим”, което предполага увеличаване на контрола над процеса на собственото мислене и обучение и означава „способността да следваш и постоянстваш в обучението, да организираш собственото обучение, включително и чрез ефективно управление на времето и информацията, както индивидуално, така и в групи”. Чрез придобиване на фундаментални умения, като грамотност, математическа компетентност и умения в областта на ИКТ, човек трябва да бъде в състояние да има достъп до информация, да придобива, анализира и усвоява нови знания и умения, както и „способност да постоянства в обучението, да се концентрира за дълги периоди от време и да се отнася критично към смисъла и целите на обучение” (Education Council, 2006, annex, paragraph 5).

В редица документи и инициативи на Европейската комисия и Европейския парламент по проблемите на бъдещото образование започна да се обръща все по-голямо внимание върху необходимостта от ускоряване на измененията в образованието и обучението в отговор на потребностите на обществото, основано на знанията. В приетата през март 2002 г. от Съвета на Европейския съюз работна програма „Образование и обучение 2010” се набеляза изискването от въвеждане на „спешни реформи” в образователните системи до 2010 г., касаещи подобряване качеството на образованието и обучението и осигуряване на достъп до всички. Превръщането на Европа в регион с най-конкурентоспособната и динамично развиваща се икономика, основана на знанията, насочи вниманието на участниците към ключовите компетенции, които гражданите на Европа трябва да придобият, за да могат да се приспособят към бързите изменения в социално-икономическия живот, тези, от които хората се нуждаят за своето личностно и културно развитие и активно гражданство (Education Council, 2004).

Поради установеното в Европейския съюз оставане на процеса на интегриране на информационните и комуникационните технологии в образованието Комисията прие инициативата „Електронно обучение“ (e-Learning: Designing

Tomorrow's Education), акцентирайки върху нарастващото значение на ИКТ в „отворените среди за обучение и виртуално преподаване” (European Commission, 2003, p. 4). Електронното обучение се определя като „използване на новите мултимедийни технологии и на Интернет, за да се подобри качеството на обучение чрез улесняване на достъпа до ресурси и услуги, както и отдалечен обмен и сътрудничество” (European Commission, 2005). Технологично поддържаното обучение (е-обучение) помага да се отговори на необходимостта от адаптиране на системите на образование и обучение към новите изисквания на европейското общество на знанието „като лост за промяна и като възможност за повишено качество, удобство, разнообразие и ефективност” (European Commission, 2003, p 2).

Изобщо с навлизането на обществата в период на развитие, обусловен от технологичната революция, и превръщането на знанието в основен личностен и обществен ресурс се изменя обликът на цялото образование. На преден план се очертава необходимостта не толкова от предаване на съответните знания, колкото от формулиране на важни и значими за обществото и индивида умения и компетенции, които са необходими за социалната адаптация на хората в европейското общество. Чрез овладяване на информационните технологии, на необходимите знания, навици и компетенции всеки член на социума може да осъществява ефективно своята професионална дейност, да се самореализира в новите условия на живот и работа в обществото.

### **Информационната грамотност във висшето образование**

#### *Европейски инициативи*

Нарастващото влияние на глобализацията и формиращото се информационно общество поставят нови изисквания към всички сфери от социалния живот, включително и към висшето образование. Повратна точка в развитието на европейското висше образование представлява Декларацията от Болоня от юни 1999 г., поставяйки изискването за модернизирани и включване на по-гъвкави методи и форми на обучение във висшето образование чрез прилагане на новите технологии.

Инвестирането в хората и в обучението се признава като един от приоритетите на Европейския съюз, които са от първа важност за Европа. В това отношение може да се спомене Рамката от дейности за развитие на компетенциите и квалификациите на хората през целия живот, приета от европейските социални партньори в контекста на европейския социален диалог (2002). В нея се фокусира върху новите основни умения и способности, които трябва да бъдат приоритет на образователната политика на Европа през XXI в. Чрез изтъкнатата от Европейската комисия стратегия за „учене през целия

живот” се цели осигуряването на свободен достъп на всички граждани на Европа до онези умения и компетенции, които ще им позволят да действат успешно в обществото, да не изостават от постоянно изменящите се изисквания за работа и живот.

В съобщение на Европейския парламент от 18 май 2010 г. относно ключовите умения в променящия се свят беше констатирано съществуващото в европейските страни изоставане по отношение на нивото на достъп и използване на Интернет, липса на умения в областта на информационните и комуникационните технологии. Според доклада близо една трета от населението на Европа (между 25 и 64 г.) има много ниски образователни квалификации, а едва една четвърт имат високо ниво на квалификация. Европейските изследвания сочат, че до 2020 г. повечето от новите работни места трябва да бъдат създадени в области, изискващи интензивни знания и умения. Търсенето на висококвалифицирани хора се очаква да се повиши с почти 16 милиона, близо четири милиона работни места ще изискват средни квалификации, докато търсенето на нискоквалифицирани работници се очаква да намалее с около 12 милиона. До 2015 г. по-голямата част от работните места във всички сектори ще изискват умения в областта на новите технологии. Делът на висококвалифицираните работни места се очаква да се увеличи от 29 % през 2010 г. до около 35 % през 2020 г. Процентът на работните места за хора със средно ниво на квалификация ще остане значителен (около 50 %). В същия период от време делът на работните места с ниска квалификация се очаква да се понижи от 20 % до по-малко от 15 % (Cedefor, 2010, p. 19).

В отговор на проблемите, свързани с по-ефективното използване на информационните и комуникационните технологии в цифровото общество, Европейската комисия инициира Програмата в областта на цифровите технологии за Европа (2010), като постави фокуса върху ключовата, създаваща нови възможности, роля на ИКТ, уменията на гражданите и цифровата грамотност, която ще придобива все по-голямо значение за развитието на икономиката, основана на знанието, и пазара на труда в ЕС.

Признавайки растящата роля на ИКТ в икономиката и обществото, Европейският съюз потвърди неотложната необходимост от въвеждане в новите технологии на всички нива в образованието и обучението, от подобряване на електронните умения, за да може да се отговори на развиващия се пазар на труда (Европейски парламент, 2010). Определяйки информационните и комуникационните технологии като сърцевина на обществото, основано на знанието, Европейската комисия обърна внимание върху необходимостта от въвеждането на нови политики, които ще доведат до подобряване качеството на образованието и обучението за всич-

ки учащи се. В това отношение особено значение придобива акцентът върху „повишаване на грамотността относно цифровите технологии, на уменията за тяхното използване и на приобщаването към цифровото общество” като условие не само за професионално развитие, но така също и за обучение и иновации в общество, базирано на знанието (Европейска комисия, 2010, с. 29). Изграждането на цифрова и медийна грамотност както за работа, така и за „обучение, творчество, участие, увереност и критичност в използването на цифрови информационни носители” се признава за важен приоритет в действията по осъществяване на стратегията „Европа 2020”, за да може европейската образователна система да посрещне предизвикателството на глобалната конкурентоспособност.

### ***Информационна грамотност и дигитална компетентност***

Информационната грамотност е от решаващо значение за адаптиране на младите хора към глобализацията, към динамично развиващия се пазар на труда. Според Американската библиотечна асоциация (American Library Association) под информационната грамотност следва да се разбира способността да разпознаваш кога ти е необходима информация и да намираш, оценяваш и ефективно използваш необходимата информация. (ALA, 1989). Информационно грамотният човек знае как да определи ясно предмета и областта на изследването; да избира подходяща терминология, която изразява понятието или предмета на изследване; да формулира стратегията на търсене, като взема предвид различни източници на информация и тяхната организация; да анализира събраните данни по стойност, приложимост, качество и полезност; и впоследствие да превърне информацията в знание.

Разработени са стандарти и насоки за повишаване на компетентността за информационна грамотност в областта на висшето образование от Асоциацията на колежите и изследователските библиотеки (Association of College and Research Libraries), посветени на информационните потребности във висшите училища, и одобряване на ученето, обучението и научните изследвания. Информационно грамотният студент е в състояние да определя характера и степента на информацията, която е необходима; да получава достъп до тази информация ефективно и ефикасно; да оценява информацията и нейните източниците критично, като включва подбраната информация в своя база от знания и ценностна система; да използва информацията ефективно, за да постигне определена цел; да разбира икономическите, правни и социални въпроси, свързани с достъпа и използването на информацията, а също да извлича и използва информацията по етичен и законен път (ACRL, 2000). Студентът е мотивиран да търси истината, да

намира, съхранява и използва информацията, така че другите да се учат от него. И освен това той има способността да проверява, подрежда, критично да оценява и анализира информацията, да я използва при вземане на решения, да участва в екип с други колеги по един творчески и отговорен начин.

Навлизането на човечеството в петата по ред технологична революция, която доведе до появата и внедряването на персоналните компютри, софтуерните приложения, оптичните влакна, Интернет технологиите във всички сфери на живот и работа на хората по целия свят, откри за първи път в историята възможност за бърз и безграничен достъп до необятна информация, която подлежи на непрекъснато обновяване, трансформиране и актуализиране. За няколко минути информацията може да бъде изпратена от една точка на земното кълбо до друга, при това във всички нейни форми – от текста до музиката и видеосъдържанието, което може да бъде споделяно в движение през мобилно устройство или безжична LAN връзка. Електронни публикации, мултимедийни продукти, бази данни в различни области на знанието – до цялата тази многообразна информация е осигурен лесен и открит достъп с възможност за изследователски анализ. Съвременните цифрови технологии са интерактивни и достатъчно гъвкави, което позволява да се преодолеят времевите бариери и географските ограничения. С помощта на възможностите за връзка те предоставят достъп до почти безгранични информационни източници. Освен това разпространението на знанията в Мрежата и ускоряването на процеса на обработка на информацията откриват нови възможности за работа с базите данни, независимо от техния размер, използване и цели (UNESCO, 2005, р. 48).

Непрекъснато растящата роля на новите технологии в образованието и обучението поставя на преден план необходимостта от повишаване на дигиталната култура на студентите и усвояване на определени умения и компетентности за учене в цифровата среда. Съществено място в процеса на обучение на студентите придобива владенето на цифровата информация, способността да се намира, разбира, оценява и използва информацията ефективно и етично, за да се отговори на техните лични и академични потребности. Сред основните принципи, определящи новата информационната грамотност, може да се посочи притежаването на пълна гама от знания и умения за „идентифициране, локализиране, оценяване, организиране и ефективно създаване, използване и предоставяне на информацията”. Тя е „предпоставка за ефективно участие в информационното общество и е част от основното човешко право на учене през целия живот” (UNESCO, 2003a).

Умението за ползване на цифровите технологии се счита за едно от осемте ключови умения, които

са важни за личностна реализация и професионално развитие, активно гражданство, социално приобщаване и заетост в обществото, базирано на знанието (Education council, 2006). Дигиталната грамотност предполага свързаност с уменията за ползване на цифровите технологии, които позволяват на студента да работи с компютри, софтуерни приложения и с бази данни, помагайки му да реализира своите идеи и цели. Това се подкрепя от основни умения за използване на компютри, за възстановяване, оценяване, съхраняване, произвеждане, представяне и обмен на цифровата информация.

Както се посочва в съобщението на Европейския парламент и на Съвета относно ключовите умения в променящия се свят (2006), цифровата компетентност изисква правилно разбиране и познаване на природата, ролята и възможностите на информационните и комуникационните технологии в работата, в личния и социалния живот. Това включва основни компютърни способности като например текстообработка, работа с електронни таблици, база данни, съхранение и управление на информацията, разбиране на възможностите и потенциалните рискове на Интернет и компютърно-медираната комуникация (електронна поща, мрежови инструменти) за работа, сътрудничество в мрежа, за обучение и научни изследвания. Предполага се студентите също така да разбират как могат да поддържат в информационното общество творческия потенциал и иновацията, да познават проблемите, свързани със законността и надеждността на достъпната информация и юридическите и етически принципи, включени в интерактивната употреба на ИКТ (Education council, 2006, p. 16).

Електронните и цифрови технологии могат не само да предизвикат активно въвличане на студентите в учебния процес, но и да позволят той да се управлява за разлика от повечето традиционни учебни средства. Интерактивните възможности на компютърните програми и системи за доставка на информация осигуряват обратна връзка, активен диалог между главните участници в учебния процес. Чрез Интернет могат да се използват най-общите инструменти като електронна поща, видеоконференции, онлайн дискуссионни форуми, web чат и др. Чрез предоставяне на достъп до библиотеки, научни общности, до изобилие от информация от целия свят новият модел на обучение спомага и за увеличаване ръста на виртуалните общности на студентите.

Трябва да подчертаем значението на огромната интегрирана мрежа от компютърни и Интернет инструменти и ресурси в учебната среда, която позволява да се постигне по-ефективно равнище на обучение и оценяване на студентите. Подобряването на информационната грамотност на студентите може да допринесе за повишаване на резулта-

тите в учебния процес, доколкото те вече не са само пасивни консуматори на образователни програми и услуги, но и активни участници в образователния процес. Тяхното обучение и умения за работа, свързани с ефективното използване на информационните източници, са важна предпоставка за повишаване на отговорността на студентите за собственото им обучение.

### **Изследване**

Част от българското виртуално образователно пространство е Югозападният университет, чиято приоритетна ориентация към модерните проблеми на образованието и използването на информационните и компютърните технологии в образователната среда е предпоставка за постигане на по-високо качество и ефективност на процесите на учене и преподаване.

Докладът има емпирична подкрепа с провеждане на проучване сред студенти от ЮЗУ, част от проекта „Е-обучение във висшето образование – европейски измерения”, 2011 г. Получените данни показват мотивацията и нагласата на студентите за придобиване на нови и по-гъвкави възможности за учене чрез използване на потенциала на информационните технологии и Интернет. Важно е да се разбере мнението на студентите относно техните умения за работа с ИКТ, които могат да им помогнат да подобрят резултатите от тяхната подготовка в процеса на обучение.

Екип на проекта „Електронното обучение във висшето образование – европейски измерения” проведе проучване през март – май 2011 г. сред 60 студенти от катедра „Културология” на Факултета по изкуствата и катедрата по философски и политически науки на Философския факултет в Югозападния университет. Неговите цели бяха да установи какъв е достъпът на студентите до компютри и Интернет, дали студентите използват електронните ресурси на библиотеката на университета, как студентите използват нужните Интернет инструменти и ресурси, за да подобрят своята учебна подготовка.

С провеждането на три фокус групи студентите ни позволиха да разберем техните мнения за това, как може да се подобри средата за електронно обучение в университета. По време на сесията на една фокус група респондентите, които споделиха своите идеи и гледни точки, ни помогнаха да определим степента на участие на студентите в електронната среда. Първият набор от въпроси се отнася до способността на студентите за:

- Работа с компютър и операционната система;
- Текстообработка;
- Използване на приложения за електронни таблици;
- Работа с бази данни;
- Създаване и използване на презентации.

Вторият набор от въпроси има за цел да установи достъпа на студентите до Интернет и използването на различни онлайн инструменти и ресурси за целите на тяхното обучение – търсачки за намиране и извличане на информация, електронни статии, електронни речници и справочници, е-книги, видео, е-музеи и галерии. Студентите трябваше да отговорят на следните въпроси: Дали те използват Интернет и различни електронни ресурси за целите на обучението? Използват ли най-често срещаните инструменти като електронна поща, онлайн дискуссионни форуми, уеб чатове и други чрез Интернет? Могат ли самостоятелно да извличат, анализират и интерпретират извлечената информация, необходима за изпълнението на учебните задачи? Достатъчно ли е предоставеното в университета електронно учебно съдържание за подготовката на студентите?

Проучването показва, че мнозинството от анкетираните студенти имат достъп до компютри и Интернет (98,6 %). Те могат да използват успешно компютърни инструменти като текст и графични редактори, бази данни, електронни таблици, представяне на презентации, да участват в обработката на информация и т.н. Изследването установи, че

97 % от респондентите използват компютри за намиране на информация в Интернет,

80,6 % от анкетираните посочиха, че имат ежедневен достъп до Интернет,

66,7 % от тях смятат, че достъпът до компютри и Интернет в университета не е достатъчен за ежедневната им учебна подготовка.

За академични цели студентите използват, на първо място, търсачки за извличане на информация, и на първо място – Google (98,6 %), следвани от видеоматериали (97,8 %), електронни списания и статии (88 %), електронни речници и ръководства (84,3 %), е-музеи и галерии (23,3 %), електронни книги (8 %).

Студентите са улеснени в ежедневните си научни търсения и разработки от предимствата на електронното публикуване на информация в университетската библиотека, защото в допълнение към специализираната библиографска информация, те получават цялото съдържание на действителните публикации. Но проучването установи, че студентите все още не са придобили постоянен навик да използват електронната библиотека с нейните богати ресурси. Относително малък е процентът на студентите, които се възползват от тях при своята самостоятелна подготовка – 13 %.

Проучването потвърждава, че болшинството от анкетираните студенти използват успешно Интернет и информационните технологии в учебния процес, имайки предвид, че лесният и бърз достъп до нужната информация ги улеснява в индивидуалната им подготовка и им дава възможност да отговорят в по-висока степен на изиск-

ванията на преподавателите и да повишат своите оценки. 88 % от запитаните имат уменията, необходими, за да анализират, тълкуват и критично да оценяват извлечената в Мрежата информацията. Но те споделят, че тази придобита информация е недостатъчна, за да постигнат по-добри резултати в процеса на обучение. Голям брой студенти (42 %) имат трудности в намирането на съответната информация. Повечето от студентите признават, че нямат достатъчен достъп до електронно учебно съдържание в университета и не използват електронни учебници.

Студентите са посочили, че контактите им с повечето от преподаватели се осъществяват предимно чрез електронна поща, позволявайки им да споделят своите проблеми, идеи и решения.

Студентите разбират съществената роля на електронното осигуряване на процеса на учене и обучение, както и използването на Web 2.0 инструменти за повишаване на тяхната мотивация и по-активно участие, за насърчаване на тяхното отговорно отношение и поведение. Използването на Интернет и цифровите технологии очертава нови подходи за обучение и учене, които ще доведат до подобряване на учебната среда и процеса на оценяване на студентите.

Нашето изследване показва, че подобряването на информационната грамотност на студентите и техните цифрови умения могат да допринесат за по-успешно представяне и постигане на по-високи резултати в учебния процес. Компютърното обучение и цифровата грамотност са важно условие за разширяване на достъпа до дигиталните технологии, за да се осигури по-благоприятно положение на младите хора, когато излязат на пазара на труда.

Важно е да се подчертае, че участието на студентите в съвременната дигитална среда на обучение изисква не само осигуряване на ефективен достъп до компютърни зали и Интернет, достъп до електронните ресурси на университетската библиотека и други информационни продукти и услуги. Необходимо е да се разбере как използването на определени електронни ресурси и продукти и придобиването на умения за работа в интерактивна среда може да помогне на студентите за по-ефективното им участие в учебния процес по един творчески и новаторски начин.

Ползотворното участие на студентите в учебния процес, основаващ се на по-активно използване на цифровите технологии, включва не само търсене на полезна информация, но също така и изграждане на умения за анализиране, оценяване и управление на тази информация, създаване и споделяне на ново съдържание, провокира тяхното участие в разговори, които могат да подкрепят работата им в екипи.

### Заклучение

В новата цифрова среда особено значение придобива адаптацията на човека към променящите се условия на работа и живот, които изискват развитие на умения, свързани с ефективно и ефикасно ползване на информационно-комуникационните технологии.

Екипирани с най-новите интерактивни компютърни технологии, студентите имат предимството не само да бъдат обекти на учебния процес, да получават и съхраняват необходимата информация, но също така и да действат като активни субекти в новата цифрова среда на обучение благодарение на широките възможности за изразяване на тяхното инициативно, творческо и избирателно поведение. В съответствие с това усилията на преподавателите трябва да бъдат насочени в подкрепа на различни типове интерактивни средства за информация и комуникация, чието умело използване ще увеличи способностите на студентите както за извличане на информацията, така и за нейното анализиране, критично и компетентно оценяване, творческо използване на източниците за решаване на определени проблеми, както и управление на получената информация по един отговорен начин. Те могат да помогнат на студентите да се адаптират по-бързо към предизвикателствата на цифровото общество и новите практики за обучение в електронна среда, изискващи организиране на курсове, онлайн уроци, учебници и др. форми за подобряване на информационната грамотност. Благодарение на това може да се очаква разработване на набор от умения за търсене, идентификация и критична оценка на информацията, извлечена от подходящи източници – веб базирани и др., за организиране и ефективно използване на необходимата информация.

В тази връзка е важно да се подчертае ключовата роля на Югозападния университет за подобряване и развитие на процесите на образование и обучение посредством използване на големия потенциал на цифровите технологии, на множество продукти и услуги, основани на ИКТ. С усилията си за информатизация на образователната среда и усъвършенстване на информационно-комуникативните умения на студентите *университетът може да отговори на инициативата „Дигитален дневен ред за Европа“ („Digital Agenda for Europe“).*

### Литература

1. Европейска комисия (2010). Програма в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe“), Брюксел, 26.8.2010, достъпно на <http://www.parliament.bg/pub/>
2. Европейски парламент (2010). Ключови умения в един променящ се свят: изпълнение на работната програма за образование и обучение 2010 г. P7\_TA(2010)0164, достъпно на: <http://eur-lex.europa.eu>
3. Съвет на Европейския съюз (2011). Заклучения на Съвета относно ролята на образованието и обучението в изпълнението на стратегията „Европа 2020“. Официален вестник на Европейския съюз, С 70/1, 4.3.2011 г., достъпно на <http://eur-lex.europa.eu/>
4. ALA (1989). Presidential Committee on Information Literacy: Final Report, Retrieved January 10, 1989 from, <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>.
5. ACRL (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Retrieved January 18, 2000 from <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/standards.pdf>
6. Callison, D., L. Preddy. (2006) The Blue Book on information age, inquiry, instruction and literacy. USA : Libraries Unlimited.
7. Cedefor (2010). European Centre for the Development of Vocational Training, Skills supply and demand in Europe. Medium-term forecast up to 2020, Retrieved from <http://www.cedefor.europa.eu/>
8. European Commission (2003). eLearning Action Plan: Designing Tomorrow's Education, A Mid-Term Report, Brussels, Retrieved July 30, 2003 from [http://www.elearningeuropa.info/extras/pdf/mid\\_term\\_en.pdf](http://www.elearningeuropa.info/extras/pdf/mid_term_en.pdf).
9. European Commission (2005). Information society: eLearning, Retrieved from [http://ec.europa.eu/information\\_society/](http://ec.europa.eu/information_society/)
10. Education Council (2004). “Education & Training 2010”. The Success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms. Joint interim report of the Council and the Commission on the implementation of the detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe. Brussels, 3 March 2004, Retrieved from <http://ec.europa.eu/education/>
11. Education Council (2006) Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on key competencies for lifelong learning. Brussels: Official Journal of the European Union, 30.12.2006, Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/>
12. UNESCO (2003). General Conference 32nd session, Paris 2003, 32 C/27, Retrieved June 6, 2003 from <http://unesdoc.unesco.org>
13. UNESCO (2003a). The Prague Declaration – “Towards an Information Literate Society” Prague, Czech Republic, 20–23 September 2003, <http://portal.unesco.org>.
14. UNESCO (2005). Towards Knowledge Societies. World Report, ISBN 92-3-204000-X. UNESCO Publishing. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843e.pdf>

### Адрес за контакти

Доц. д-р Татяна Шопова  
ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград